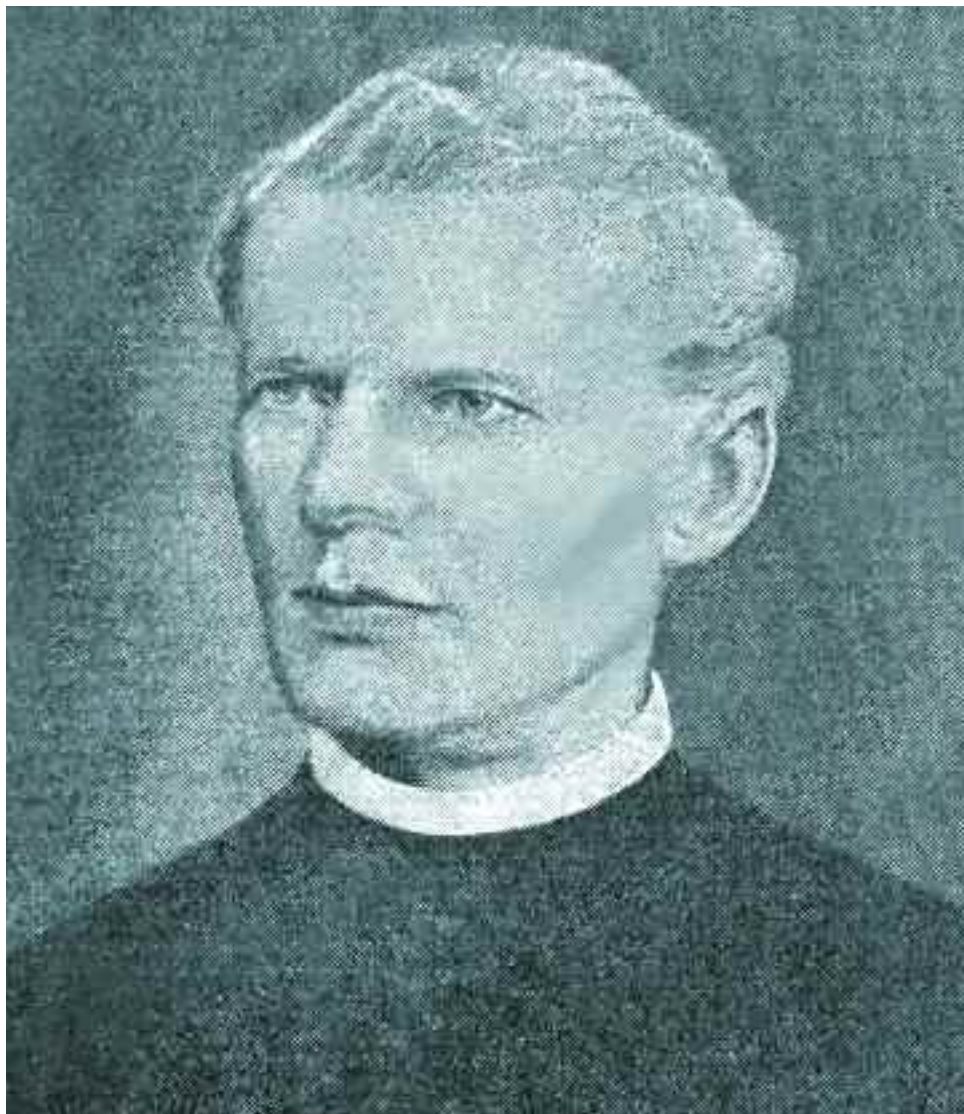

Un document de aur

În anul 1850 Petru Bran a realizat primul proiect de înființare a școlilor rurale în limba română din ținuturile sălăjene și sătmărene

Satu Mare nu are foarte multe personalități culturale pentru a-și putea permite să le ignore. Petru Bran nu este doar unul dintre marii susținători ai istoriei și culturii românești, ci este chiar cel care pune piatra de temelie a învățământului în limba română în Satu Mare. A fost primul profesor de limba și literatura română din Satu Mare. A înființat prima bibliotecă românească și primul cerc de lectură în limba română. Recent, casa în care a funcționat biblioteca după ce a fost scoasă din incinta liceului regesc a fost redată circuitului cultural, iar biblioteca reconstituită. Aici, în Casa Ferentiu, și-a găsit locul și cartea semnată de Petru Bran.

În demersurile redacției Informația de Duminică, ale Centrului Multicultural Poesis, de reconstituire a traseului pe care l-a urmat cultura în județul Satu Mare, am găsit o nouă dovadă a activității profesorului Petru Bran. Astfel într-o "Schiță monografică a Sălăgiului," apărută în anul 1908 la Institutul tipografic Victoria din Șimleul-Silvaniei a fost reprodus un protocol, un proiect de înființare a școlilor în limba română din anul 1850.

Continuare în pagina 3 *Petru Bran, protopop și profesor (1821-1877)*

Inscripții de 4000 de ani, descoperite în Egipt

O echipă alcătuită din arheologi egipteni și germani a descoperit în cartierul Al-Matariya din Cairo mai multe pietre de calcar pe care sunt gravate inscripții ce ar putea avea o vechime de 4.000 de ani, a anunțat marți Ministrul Antichităților din Egipt, citat de DPA.

Unele dintre acele fragmente datează din timpul dinastiei a 12-a și dinastiei a 20-a, pe vremea Regatului Mijlociu Egiptean și a Noului Regat Egiptean. Arheologii au descoperit, de asemenea, fragmente din mai multe statui.

Expertul german în egiptologie Dietrich Raue, coordonatorul acestei misiuni arheologice, a spus că una dintre inscripții se referă la vechiul zeu Atum, considerat responsabil pentru inundațiile produse de Nil din Perioada Târzie a Egiptului Antic, între anii 664 î.e.n. și 332 î.e.n.

În martie 2017, aceeași misiune arheologică a descoperit bustul unei statui uriașe, o reprezentare a unui faraon mai puțin cunoscut, Psamtik I, care a domnit între anii 664 î.e.n. și 610 î.e.n. Excavații suplimentare au reușit să scoată la suprafață și celelalte fragmente ale statuii.

Al-Matariya, un cartier din estul orașului Cairo, a făcut parte în trecut din orașul antic Heliopolis, supranumit "Orașul Soarelui".

Cât de relevant mai este pentru sătmăreni Dinu Lipatti?

De aproape trei decenii Filarmonica din Satu Mare și-a înscris pe frontispiciu numele unui muzician legendar al României: Dinu Lipatti.

PAGINA 6

Bisericile de lemn din Maramureș, adevărate bijuterii arhitecturale, protejate de UNESCO

Biserica "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" din Surdești a fost construită în 1766 de meșterul Ion Macarie și este considerată cea mai înaltă biserică de lemn din România, având 54 de metri

PAGINA 5

28 de ani de la instalarea primului episcop în Maramureș și Sătmăre

Episcopia Maramureșului și Sătmăreului a fost înființată în anul 1990, ca episcopie sufragană a Mitropoliei Ardealului.

În contextul refacerii ierarhiei române unite în Maramureș prin consacrarea episcopului Lucian Mureșan la Baia Mare în 27 mai 1990, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a decis la 9 iunie 1990 numirea lui Iustinian Chira ca loctiitor al arhiepiscopului Teofil Herineanu al Clujului, stabilindu-i reședința la Baia Mare. În data de 27 septembrie 1990 Sfântul Sinod a reînființat Episcopia Maramureșului și Sătmăreului și l-a numit episcop eparhial pe Iustinian Chira. Alegerea a fost recunoscută de președintele Ion Iliescu prin decretul nr. 53 din data de 7 noiembrie 1990, publicat în Monitorul Oficial al României din 9 noiembrie 1990. Instalarea în funcție a episcopului Iustinian Chira a avut loc în data de 11 noiembrie 1990 la Baia Mare.

În anul 1990 Eparhia Maramureșului și Sătmăreului avea 4 mănăstiri și 5 protopopiate, care însumau 333 de parohii și 121 de filii.

Un articol din 1899 semnat de dr. Nagy Elek este valabil și astăzi

PAGINA 2

Luna Vinar, momentul limpezirii vinului

PAGINA 4

Organismul economiei este bolnav. S-a stricat echilibrul factorilor de producție: a izbucnit criza. Cei care cunosc mai bine relațiile economice și financiare vorbesc deocamdată numai în șoapte despre ea, zierele scriu mai ales despre criza din construcții. Problema încă nu este cunoscută de tot. Însă nu putem vorbi doar de criza din construcții pentru că criza din construcții provoacă întotdeauna criză și în alte ramuri. Deci este vorba de criză generală așa cum a fost și în 1873.

Poșta redacției

În nr. 98 al Szamos a apărut un articol în care un popă din Cărășeu a fost învinuit că ar fi fost înfigăreț când el a ținut o predică în limba română la înmormântarea lui Újfalussy Lajos. Această apreciere este plină de patimă și nu este nici măcar adevărată, lucru pe care eu doresc să-l rectific. În comuna Pomi există de secole o înțelegere strălucită între confesiuni, așa încât că deja înaintea trecerii românilor de aici la confesiunea greco-catolică din 1608, strămoșii mei reformați au fost înmormântați în cripta de sub biserica ortodoxă atunci încă neunificată cu Roma. Este eronată acea afirmație că popa din Cărășeu ar fi fost înfigăreț după ceremonia reformată, pentru că popa nu era din Cărășeu ci era vorba de preotul greco-catolic din Pomi care este un intelectual foarte cult care vorbește cu o deosebită eleganță nu numai propria limbă maternă ci și limba maghiară. Și este eronată și acea afirmație că el ar fi venit acolo din propria voință, adevărul fiind că el face parte din cei mai apropiați oameni atât mie cât și fratelui meu mort și în acest fel tocmai eu am fost care l-am rugat la acest act, lucru pe care el a binevoit să-l accepte. Pe de altă parte, este o tradiție veche la Pomi că preoții greco-catolici slujesc regulat și la înmormântările protestanților. Faptul că acum l-am solicitat doar pe el se explică prin faptul că regretatul meu frate a dorit ca înmormântarea lui să fie cât se poate de simplă, așa cum a fost și viața lui întreagă.

Eu am redat aici evenimentul așa cum a fost și sper că redactorul de la Szamos cu sufletul său cult îmi va publica rândurile, cu atât mai mult încât articolul cu pricina și cu erorile arătate a apărut fără știrea mea, fiind convins că intenția noastră comună este ca să menținem și în viitor buna înțelegere între confesiunile noastre așa cum am procedat de secole.

Pomi, la 8 decembrie 1899
Újfalussy Miklós

(Publicăm cu plăcere rectificările și cele relatate mai sus, iar pentru prezentarea reală a lucrurilor datorăm mulțumiri. Redacția)

Telefon la baia din Grădina Kossuth

Baia de aburi din Grădina Kossuth (Romei) a fost întotdeauna cunoscută pentru apa și aburii ei excelenți și probabil acesta a fost motivul care a determinat municipalitatea la reconstruirea băii prin contribuția mandatarului, baie care și până acum a fost una confortabilă. Mandatarul a instalat acolo și un post telefonic pentru oaspeții băii de aburi, care sporește confortul. Aburii stau la dispoziția publicului, și anume: pentru domni duminica, marțea, joia și sâmbăta înainte de masă, iar pentru doamne după masa. Numărul de telefon: 48.

Informația Zilei

ISSN 1222-4715

Director general - D. Păcuraru

Director editor: Ilie Sălceanu

Redactor șef
suplimente - Adriana Zaharia
(Informația Zilei de Duminică și Sănătate și Frumusețe, Informația TV)

Redacția Satu Mare:

str. Mircea cel Bătrân nr. 15

Satu Mare, cod 440012

Telefon: 0261-767300

e-mail: redactiasm@informatia-zilei.ro

www.informatia-zilei.ro

Un articol din 1899 semnat de dr. Nagy Elek este valabil și astăzi

Articolul publicat în ziarul Szamos, numărul din 14 decembrie, prevestea o criză economică

Sub titlul "Criză economică" un articol apărut în ziarul Szamos din 14 decembrie 1899, pare să fie scris acum, în anul 2018. Dr. Nagy Elek gândea în anul 1899 în termenii de acum. Ungaria, spune autorul, este o țară săracă în privința capitalului. Capitalul era străin, mai ales austriac și german. Țara, adică Ungaria, "și-a ipototecat imobilele și terenurile în favoarea străinilor". Ungurii, zice autorul, nu sunt oameni de afaceri. Nu-și știau vinde marfa, nu cunoșteau valoarea reclamelor. După 119 ani situația la modul general pare să nu se fi schimbat foarte mult. Dacă putem România în loc de Ungaria, similitudinile sunt și mai mari.

Al doilea articol abordează tot probleme de ordin economic, însă din

Concurență neloială

Nu numai concurența liberă poate asigura înflorirea industriei și a comerțului. Fiecare are voie să se folosească de niște metode pentru dezvoltarea activității sale industriale sau comerciale pe care le consideră bune, dacă acestea corespund principiului concurenței libere. Și fiecare are voie să se recurgă și la arma cea mai puternică a comerțului modern și anume: la reclamă. Însă dacă cineva anunță niște lucruri neadevărate în reclame, atunci statul și societatea au dreptul să intervină.

Îngrădirea concurenței neloiale nu este un lucru condamnat, pentru că publicul are dreptul să fie ferit de falsuri. Deci, este corect ordinul ministrului comerțului conform căruia reclamele care conțin neadevăruri să fie considerate ca elemente de concurență neloială și să se aplice amenzi în aceste cazuri. Această măsură este binevenită atât din punctul de vedere al publicului consumator, cât și din cel al comercianților care își pot pierde credibilitatea din cauza unora care fac astfel de reclame mincinoase. Ministrul comerțului nu dorește prin această măsură îngrădirea în vreun fel a industriei și comerțului, dimpotrivă, el dorește dezvoltarea acestora pe calea cea dreaptă.

Comercianții noștri încă nu sunt destul de descurcâreți, destul de mobili. Întreg Balcanul este deschis pentru ei, dar iată, comercianții maghiari nu pășesc acolo, cu toate că ar însemna mari câștiguri dacă ei ar cuceri piața de acolo pentru produsele maghiare. Și aici, în Ungaria există câteva ramuri de comerț unde numai străinii au succes și fac bani, în timp ce comercianții noștri se limitează doar pe Ungaria. Actualmente Ungaria este încă o țară agrară, care probabil va deveni una industrială cândva, însă acest lucru se poate întâmpla doar dacă comercianții noștri vor fi descurcâreți și vor învinge greutățile. Greutăți sunt multe, însă dacă comercianții englezi au fost în stare să cucerească India pentru țara lor, atunci și comercianții maghiari pot contribui la dezvoltarea Ungariei.

Caz rar

Ieri s-a înregistrat un caz mai rar la registrul matricol. În familia lui Lövi Abraham și Trebits Anna s-au născut doi gemeni, un băiat și o fetiță. Tatăl lor are 80 de ani, mama lor 29.

Subvenție de stat

Directorul teatrului, Rakodczay Pál a obținut de la ministerul de interne 150 de forinți subvenție de stat.

Fecunditate, de Emile Zola

Viena 9 mai 1873, căderea Bursei

A apărut recent în traducere maghiară cartea lui Emile Zola (Fecunditate) care se ocupă cu atenție de comise impotriva menținerii speciei umane. Această carte impresionantă tratează degenerarea și retrogradarea poporului francez care este consecința sistemului familiei cu doi copii și a sistemului de doi. Cartea a apărut la Budapesta la Lampel Róbert și cele două volume costă 3 forinți și 50 caitari.

Boli contagioase

În luna noiembrie s-au înregistrat doar 10 îmbolnăviri de boli contagioase și nici unul nu s-a terminat cu deces. Au fost 5 cazuri de scarlatină, 2 de tifos, 2 de varicelă și 1 de conjunctivită. Patru bolnavi s-au și vindecat deja. (Szamos, 7 decembrie 1899)

Fratricid

Un caz oribil de crimă precupă acum spiritele de la noi, despre care relatează și zierele din capitală cu titlul de „Fratricidul din Satu Mare”. Un tânăr nevinovat, cu speranțe frumoase de viață, dintr-o familie cinstită, a fost omorât nu de către niște tâlhari sau decăzuți ci de către fratele lui. Este greu să găsim explicație la această faptă oribilă. Cei de la care am solicitat ceva explicație, au spus doar atât: fin de siecle. Se pare că noi explicăm prin acest fenomen tot ce altfel nu putem explica. Cu asta disculpăm lăcomia, explicăm decăderea, aco-perim crima.

Și în acest caz chiar că nu există altă explicație. Acest sfârșit de secol este caracterizat mai ales de goana după bani și după plăceri, și poate nici nu există

perspectiva reclamei. A reclamei mincinoase care stă la baza concurenței neloiale. Oare azi nu este la fel? Comercianții noștri, zice autorul, "nu sunt destul de descurcâreți, destul de mobili". Ca o concluzie, s-ar părea că cei care știau face comerț atunci știu face și acum, iar soarta micului comerciant fie el ungar sau român era aceeași.

Dacă dr. Nagy Elek ar vedea ce se întâmplă azi pe piața globalizată, dominată de multinaționale, ar avea exact aceeași opinie. Oare chiar atât de puțin se schimbă lumea în 120 de ani? Cât despre criza pe care a înțuit-o în 1899, ea este cauza care a dus la izbucnirea Primului Război Mondial.

calnici au fost băgați în arestul poliției.

Sediu nou pentru cercul de lectură al meseriașilor

Cercul de lectură al meseriașilor și-a construit un sediu nou pe str. Csokonay (T. Vladimirescu) nr. 4. Cu toate că construcția a început târziu, abia la sfârșitul lui august, lucrările s-au terminat înaintea venirii vremii reci, așa că sediuul va fi inaugurat de Crăciun, deci în a doua zi de Crăciun se va organiza acolo o serbare de dans, lucru pentru care s-a solicitat cu succes participarea unor fete și doamne din rândul femeilor de meseriași. Din taxa de 60 de craitari vor fi procurate mobilier și alte obiecte, iar pentru această cauză conducerea cercului solicită sprijinul intelectualității și al tuturor care se interesează de activitatea lui. (Szamos, 10. dec. 1899)

Criză economică

Organismul economiei este bolnav. S-a stricat echilibrul factorilor de producție: a izbucnit criza. Cei care cunosc mai bine relațiile economice și financiare vorbesc deocamdată numai în șoapte despre ea, zierele scriu mai ales despre criza din construcții. Problema încă nu este cunoscută de tot. Însă nu putem vorbi doar de criza din construcții pentru că criza din construcții provoacă întotdeauna criză și în alte ramuri. Deci este vorba de criză generală așa cum a fost și în 1873. Dacă, căutăm motivele, ajungem și acum la acel lucru de notorietate că Ungaria este o țară săracă în privința capitalului, iar capitalul investit la noi are origini străine, mai ales austriece și germane. Țara asta și-a ipototecat imobilele și terenurile în favoarea străinilor. Băncile mari care au asigurat capitalul pentru instituțiile financiare mai mici din provincie nu mai au bani și își retrag capitalul din provincie. În acest fel economia nu mai dispune de capital și acesta este cauza crizei. O altă cauză a crizei este cea greșală a nației noastre că nu suntem oameni de afaceri. Să vedem exemplul grăului. Din grăul maghiar se face o făină de cea mai înaltă calitate care este dusă chiar și în America de Sud în niște cutii. Lipsește însă reclama pentru ea. Din cauza prețului redus vom pierde și piața noastră de desfacere din Anglia. Industria noastră se situează mult sub industria din străinătate. Până când nu putem produce la fel de ieftin și cu o productivitate asemănătoare celei din străinătate, tot elanul patriotic pentru susținerea industriei autohtone este de prisos. Nici de la subvențiile actuale din partea statului nu putem spera rezultate. **Dr. Nagy Elek**

(Szamos, 14 decembrie 1899)

Acest spirit al lăcomiei orbește pe om, așa cum s-a întâmplat și în acest caz de fraticid, creierul funcționând bolnav și rezultatul va fi nebunia sau omorul. Ne putem aștepta la un viitor mai bun în pragul secolului nou numai dacă vom îngropa cu vechiul secol și spiritul acestuia. (Cato)

Razie

Razie. Miercuri seara poliția a ținut o razie în rândul acelor vagabonzi care nu plătesc impozit de asfalt și totuși ei sunt cei care fac cea mai mare uzură de asfalt umblând toată ziua pe el. Poliția a depistat 15 bărbați și 8 femei vagabonzi în oraș. Cei care au venit din alte localități au fost trimiși iute acasă, iar cei lo-

Traducere Veres Istvan
Rubrică realizată de A. Zaharia

Textul acestui Protocol își va găsi un loc de cinste în Biblioteca Petru Bran, reconstituită în Casa Ferentiu, care a găzduit-o începând din anul 1869, luna aprilie, ziua 21.

PERSONALITĂȚI

În anul 1850 Petru Bran a realizat primul proiect de înființare a școlilor rurale în limba română din ținuturile sălăjene și sătmărene

Urmare din pagina 1

Am reprodus acest protocol - scriu autorii Schiței Monografice, Dr. Dionisie Stoica și Ioan P. Lazăr - compus de fericitul Petru Bran, interesant chiar și din punct de vedere al limbii, stilului și ortografiei române folosite pe acele timpuri.

Publicăm acest PROTOCOL sau cum i-am spune azi PROIECT de înființare a școlilor în limba română, ca un document de aur al culturii române din Transilvania.

Cu atât mai mult, Petru Bran merită pus acolo unde îi este locul: pe prima treaptă a istoriei și culturii românești din Satu Mare.

„În 10 ianuarie 1850 s-a ținut în Sălaj Sinodul Vicarial sub președinția vicarului Alexandru Șterca Șuluțiu, din partea clerului Silvaniei fiind prezenți mai mulți protopopi printre care îi amintim pe Dimitrie Corojan, Grigorie Pap, Ioan Loboș, Iosif Vaida, George Gal.

Notarul sinodului a fost merituosul bărbat Petru Bran, mai târziu paroh și protopop al Sătmarului, primul profesor de limba și literatura română și catehet la gimnaziul superior în Satu Mare, care pentru ținuta sa națională a avut mult de suferit din partea parohienilor săi seduși.

Acest sinod mixt a luat următoarele hotărâri referitoare la școli:

1. Unde este loc comun sau bisericesc aproape de biserică, acolo să se ridice școală, iar unde nu este asemenea loc, acolo comunitatea să se silească a-l câștiga cu bani sau prin schimb.
2. Școala să o ridice și să o înzestreze fiecare comună dintr-al său, folosind spre acest scop venitul crâșmăritului satului, al terenului comun, contribuțiile de bună voie și o parte din venitul bisericii.

Cartea lui Petru Bran, „Mărgăritare sau sentințe poetice”, tipărită la Satu Mare, în anul 1874, se află în „Casa Ferentiu”

3. Pentru a prevedea școlile cu cărți și rechizitele de învățământ trebuincioase, judele comunal și curatorul bisericii, la cules de vie și mălai și la seceriș să adune dar, să-l vândă și din prețul lui se procură cele de lipsă, iar eventualul prisos să-l dea pe creștere (dobândă). Și fondul astfel înființat să-l manipuleze sub controlul autorităților bisericesti și politice.

Tot pentru crearea și înmulțirea acestui fond să se ia de la fiecare pereche ce

se cunună 20 cr. în moneda convențională.

4. Pentru a prevedea școlile populare cu cărțile trebuincioase să se roage gubernia prin supremul comisariat cercual, ca să dispună la tipografie tipărirea acelora, iar pentru școlile sătești române să dispună traducerea cărților altor națiuni luminate pe limbă românească și tipărirea lor cu litere latine și slove chirilice.

5. Unde nu este dascăl sau cantor harnic de a învăța pruncii, acolo preotul să fie dator a învăța școlarii, iar unde nici preotul nu ar putea înlocui pe dascăl din cauza bătrâneții lor, acolo să se îndatoreze părinții, barem cei mai cu stare ași purta copiii la școlile vecine.

6. Ce se ține de plata dascălului sau preotului învățător stă pe lângă decretul împărațesc din anul 1823 și din anul 1824 numărul 2289 după care din Commune Terenul să se deie în chip de plată dascălilor învățătorilor loc de arat de 10 Koble și de fâneață, de 7 1/2 care de fân și de la părinții pruncilor câte o jumătate de vică de bucate - care are plug sau seamănă și grâu, ferdela aceasta o va plăti în grâu, ceilalți în mălai cu grăunțe - și 24 cr. în monedă convențională, cu atât mai vartos cu cât acum toți românii sunt liberi și emancipați de sub robotă și așa că proprietarii moșiilor pot mai lesne plăti ca până aci.

Plata învățătorului fie acela oricine, va fi dator judele statului cu curatorul angajați a o scoate, a o aduna, a o administra dascălului sau preotului învățător.

Pentru încălzirea școlii vor fi datori părinții pruncilor a se îngriji.

7. Cum s-ar putea dobândi, ca toți pruncii și fetițele să umble la școală?

Preoții prin dese învățături să se străduiască a stârni și a învia în inimile popoarelor săi simțul național, iubirea fericirii și a nației sale, și a patriei, credința cea neclătită și dragostea către Monarh, arătându-le că nația noastră în lume, numai pe calea aceasta poate ajunge la adevărata fericire, și la cinste înaintea națiilor cultivate. Protopopii strâns să privegheze, ca preoții cu toată scumpătatea să-și îndeplinească această datorie. Și unde pe această cale n-ar putea mișca pe unii poporenici să-și trimită pruncuții și fetițele la școală, acolo să-i silească la această datorie, cu gloabe, care se vor adăuga la Fondul școlar.

Vârsta pruncilor de la școlile sătești să fie de la 6 până la 14 ani și a fetițelor

de la 6 până la 12 ani. Timpul învățăturii să țină măcar 6 luni într-un an.

8. Cum s-ar putea plăti banii luați împrumut pentru cumpărarea locului de biserică și casa parohială? S-a primit unanim consensul planului și proiectului acela ca poporul să se clasifice în trei clase: 1. clasa celor mai săraci; 2. clasa celor de mijloc; 3. clasa celor mai avuți.

Fiecare familie din clasa întâi va plăti în tot anul timp de 10 ani numai 1 cr. În argint, cel din clasa a doua va da 2 cr. Și cel din clasa a treia va plăti câte 3 cr. Tot în argint, lăsându-se comunităților în voie sloboda a plătit totodată sau pe rând, timp de 10 ani.

9. Cum să se ducă în fapt toate acestea?

Protopopii au datoria strânsă a priveghea că acestea toate cu toată acuratețea să se ducă în efect. Unde protopopul și după dojenele parohilor ar da de piedici și de neascultare în efectuarea hotărârilor și cursul școlilor, acolo va cere oficioasă asistența a comisariatului subcercual și cu intervenirea lui se va sili a pune lucrul în calea cuvenită, unde nici aceasta nu ar fi destul, va înștiința Vicariatul ca acesta să facă pași puternici și la locurile mai înalte.”

Activitatea lui Petru Bran va fi continuată de dr. Vasile Lucaciu, ca profesor la același Liceu Regesc din Satu Mare. Este cel care i-a continuat munca, fiind în același timp și editorul unei reviste cu ecou în epocă Fascicule de filozofie, Instituțiuni filozofice. Într-un număr viitor vom publica o cronică la aceste reviste, apărută într-un ziar din anul 1882.

Mai ales în anul Centenarului merită să scoatem din uitare numele mari care au făcut istorie. Au trecut de atunci 168 de ani. Textul acestui Protocol își va găsi un loc de cinste în Biblioteca Petru Bran, reconstituită în Casa Ferentiu, care a găzduit-o începând din anul 1869, luna aprilie, ziua 21.

Preotul Radu Filip, despre dorința tinerilor de a-și părăsi țara

Cu prilejul manifestărilor dedicate aniversării Centenarului Marii Uniri din 1918, care au avut loc zilele trecute la Carei, au luat cuvântul mai multe personalități. Am ales spre publicare alocuțiunea susținută de preotul Radu Filip din Carei, care a abordat o temă aparte, una dureroasă, dar și de mare actualitate pentru români.

Tema aleasă de părinte nu rememorează, așa cum se obișnuiește, evenimentele de la 1918, binecunoscute de altfel, ci contextul social în care a avut loc Marea Unire, făcând o paralelă între vremurile de atunci și cele de azi. „Era după război, era o stare de sărăcie, pauperitate”, astfel că mulți români au plecat în America tocmai pentru a scăpa de acea sărăcie. Cu toate acestea, românii și-au realizat idealul de veacuri, acela de a se uni într-o singură țară, iar plecarea în America a fost temporară.

Iată, în câteva extrase din cuvântare, cum vede preotul aspirațiile tinerilor de astăzi, cu totul diferite de cele ale înaintașilor, ce povește le dă tinerilor

Părintele Radu Filip face o paralelă între vremurile de acum 100 de ani și cele de azi

și părinților, ce soluții întrevide la această plecare masivă din țară a românilor, mai ales a tinerilor. (Intertitlurile aparțin redacției).

După o sută de ani...

„Astăzi, după o sută de ani, din păcate, noi avem o populație tânără care are un ideal - acela de a-și părăsi țara. Mesajul meu, pentru cei care au în mâini destinele țării acesteia, este să se gândească la acești copii, să se gândească la părinții care cu durere în suflet își cresc și își educă copiii pentru ca aceștia să își părăsească casa părintească și natală.

Un proiect de redresare, dincolo de sărbătoare

Asta este durerea mea și pentru aceasta eu v-aș propune să găsiți și să întocmiți un proiect, un proiect care să dureze un an-doi-trei-cinci-zece, dar care să ne readucă din nou tinerii și populația în această țară pentru care cei din 1918 s-au jertfit și au luptat. Sigur, noi ne bucurăm, vom cânta noi suntem români, vom aplauda, și așa mai departe, dar dincolo de sărbătoare, trebuie să existe și ceva practic, ceva care să ne unească și să acționăm împreună și să ne simțim că suntem frați cu adevărat, indiferent ce confesiune avem, indiferent ce pregătire avem, din

ce pătură socială facem parte, căci toți suntem părinți. Eu aș putea să zic «nu mă interesează, că eu nu am copii», dar nu pot să stau pasiv la durerea și lacrimile părinților.

Românii produc prosperitate în alte țări

Am auzit că un medic excepțional, este unul dintre cei mai buni medici la Munchen, face niște operații grozave pe inimă. E la Munchen, deci înseamnă că școala românească este bună, înseamnă că factorul uman al persoanei respective, dacă acolo se realizează, este bun, adică familia, școala, societatea sunt bune. Ceva, ceva ne lipsește. Nu știu ce. Și acest medic a fost trimis în Azerbaidjan. Guvernul din Azerbaidjan a dorit să facă cea mai grozavă clinică cardiologică din zona respectivă, și l-a ales pe medicul român. Suntem buni și mai vreau să vă spun ceva: eu nu accept să mă lamentez și să mă plâng și să zic, așa cum zice în Scrisoarea a treia Mihai Eminescu: «Alții sunt de vină, nu-i așa?». Nu. De vină sunt eu.

O soluție a problemei

Dacă eu ca părinte nu-mi educ copiii, de vină sunt eu, nu-i de vină învățătorul sau dascălul. Dacă mie îmi fug copiii de acasă, pleacă de acasă, sunt de vină eu și de aceea trebuie să ne schimbăm mentalitatea și să le transmitem copiilor dumneavoastră spiritul acesta de învingător. Spuneți-le așa: „Pe mine, mama mea nu m-a făcut să fiu perdant, să fiu o slugă și un sclav, cum zice și imnul. Pe mine, mama mea m-a făcut învingător; pe mine, mama mea m-a făcut ca să fiu cel mai bun la școală, să învăț bine, să fiu cel mai cuminte și așa mai departe. Pe mine, mama mea m-a făcut ca în profesia pe care o am să mă dăruiesc total, să fiu corect, să fiu sincer și așa mai departe. Acestea sunt armele cu care eu vreau ca, la o sută de ani de la unire, să ne înarmăm și să vă înarmați copilașii și tinerii. Și cu siguranță că vom avea sorți de izbândă când vor începe să se reîntorcă cei care sunt plecați, să pună și ei o cărămidă la temelia reconstrucției acestei națiuni glorioase.”

A consemnat V. Nechita

TRADIȚII

La fiertul mustului avem să fim luători de seamă, ca să nu se întâmple nici prea repede, dar nici prea încet. În cazul dintâi stropim butea cu apă rece, în cel din urmă o acoperim cu o haină de lână. Buțile să le ținem tot pline. Poamele ce dau spre putrezire trebuiesc delăturate. Frunzele picate se adună și se pun grămadă, amestecându-se cu gunoi ori pământ. Din ele se face un gunoi foarte bun.

În luna Vinar este momentul fermentării și limpezirii vinului în butoaie

Brumar, cum mai este numită în popor luna Noiembrie ne-a răsfățat în primele zile cu o vreme superbă de toamnă, însorită cum nu s-a mai întâlnit de foarte mulți ani. Cel puțin unii spun că în toată viața lor nu au avut parte în noiembrie de zile atât de călduroase, cu temperaturi ce au depășit 20 de grade Celsius.

De obicei, noiembrie dă tonul zilelor reci de toamnă târzie pregătind venirea iernii. Brumar mai este numită Vinar sau Vinicer deoarece acum este momentul fermentării și limpezirii vinului în butoaie.

Săditul pomilor

Răsfoind calendarele agricole ale vremii, cărți de căpătâi pentru oamenii gospodari de altădată, aflăm că în această perioadă se intensificau pregătirile pentru iarnă începute încă din luna octombrie. Chiar dacă se anunță timpul brumelor mari, atunci când vremea este mai blândă pot fi continuate activitățile din gospodărie. Iată ce găsim printre sfaturile date lucrătorilor de la sate pentru această perioadă de sfârșit de an.

"Puneți sălcii, gunoiți pomii, acoperiți pomii mai gingași, îngropați via, curățiți pomii de mușchi pe timp umed, depărtați zăpada de lângă garduri, curățiți grădinile și puneți tot gunoiul într-o grămadă, care apoi va fi bună de gunoit. Când timpul este frumos, mai poți sădi pomi. Sapă gropi pentru pomișorii ce voiești a-i sădi în primăvară. Curățește ouăle de omidă. Apără altoii mai tineri în contra iepurilor. Spoiește trunchiul pomilor cu următoarea materie: zamă de var, ballegă de vită și sânge, amestecate toate împreună. În grădina de legume lucrările trebuiesc terminate. În jurul pomilor se pune gunoi putred și se întrupează pământului. La fiertul mustului avem să fim luători de seamă, ca să nu se întâmple nici prea repede, dar nici prea încet. În cazul dintâi stropim butea cu apă rece, în cel din urmă o acoperim cu o haină de lână. Buțile să le ținem tot pline. Poamele ce dau spre putrezire trebuiesc delăturate. Frunzele picate se adună și se pun grămadă, amestecându-se cu gunoi ori pământ. Din ele se face un gunoi foarte bun."

Calendarele bisericești consemnează pentru luna noiembrie mai multe sărbători după cum urmează: 1 noiembrie - Sf. Cosma și Damian (Vracevul); 8 noiembrie - Sf. Arhangheli Mihail și Gavril (Năpustitul areșilor); 11 noiembrie - Sf. Mina (Sărbătoarea tâlharilor); 12-14 noiembrie - Martinii de Toamnă; 14 noiembrie - Filipii de Toamnă; 14 noiembrie - Începutul postului Crăciunului (calendarul ortodox și greco catolic); 21 noiembrie - Intrarea în biserică a Maicii Domnului (Ovidenia); 25 noiembrie - Sf. Ecaterina; 29 noiembrie - Ajunul Sf. Andrei și 30 noiembrie - Sf. Andrei.

În tradiția populară, de sărbătorile amintite sunt păstrate mai multe obiceiuri.

1 Noiembrie: Sf. Cosma și Damian (Vracevul)

Numită și Vracevul (adică a vin-

Răsfoind calendarele agricole ale vremii, cărți de căpătâi pentru oamenii gospodari de altădată, aflăm că în această perioadă se intensificau pregătirile pentru iarnă începute încă din luna octombrie. Chiar dacă se anunță timpul brumelor mari, atunci când vremea este mai blândă pot fi continuate activitățile din gospodărie

deca din slavonă), sărbătoarea sfinților Cosma și Damian (doctorii fără arginți întâlniți în calendarul tradițional și în luna iulie) este importantă pentru tămăduirea bolilor, în special a epilepsiei și febrei tifoide. Sunt considerați protectori ai sfințeniei căsnicilor creștine, precum și dătorii de armonie în viața soților. Sărbătorirea lor se face din vremuri străvechi.

8 Noiembrie: Sf. Arhangheli Mihail și Gavril (Năpustitul areșilor)

Sfinții Arhangheli sunt îngeri cu aripi și săbii care iau sufletele oamenilor atunci când aceștia mor și le conduc pe lumea cealaltă, în rai sau în iad, în funcție de păcatele fiecăruia.

Sf. Arhanghel Gavril este cel care a dat Maicii Domnului vestea nașterii pruncului Iisus și tot el este cel care stăpânește ciurma, ca și Sf. Haralambie.

Sf. Arhanghel Mihail este mai des întâlnit în tradițiile românești. El este cel care ia sufletele oamenilor, stând la capătul bolnavului dacă acesta va muri și la picioare, dacă acesta va scăpa de boală și va continua să trăiască. Din cauza faptului că este mai tot timpul plecat, Sfântul nu stă în Rai decât de Vinerea Mare și de Paști, se spune în popor.

În sămbăta de dinaintea acestei sărbători se face pomană pentru morți, iar în ziua de 8 noiembrie este bine ca fiecare om să aprindă o lumânare, întrucât aceasta îi va fi lumina pe lumea de dincolo. Nu se lucrează deloc în această sărbătoare, căci cei ce vor lucra se vor chinui rău înainte să moară.

Tot în această zi se amestecă berbecii (areșii) cu oile, în scopul împerecherii. Se pregătește și o turtă (turta

areșilor) care se aruncă între oi și dacă aceasta cade cu fața în sus, este un semn că oile le va merge bine atunci când vor făta.

11 Noiembrie: Sf. Mina (Sărbătoarea tâlharilor)

Sf. Mina este protectorul celor păgubiți. În această zi fetele și femeile se duc la biserică și aprind lumânările la celălalt capăt, pentru că în acest fel să se întoarcă lucrurile pierdute, dar și dragostea flăcăilor. De asemenea, sfântul Mina este și cel care îi apară pe călători de hoți.

12-14 Noiembrie: Martinii de Toamnă

Ca și Martinii de Iarnă și Martinii de Toamnă se celebrează timp de 3 zile, ca patronii ai urșilor și pentru protecția vitelor împotriva lupilor. Se continuă cu celebrarea Gădineții, zilele sălbăticiunilor (12-16 noiembrie), cu Filipul cel Șchiop (21 noiembrie, celebrat de Vovidenii, ce are renumele de ființă răzbunătoare și neiertătoare) și se termină cu Sfântul Andrei (30 noiembrie) care este considerat "stăpân al oilor" și patronul lupilor.

14 Noiembrie: Lăsatul Secului de Crăciun

De Lăsatul Secului, familiile petreceau cu multă mâncare și băutură și se trăgea cu pușca. Sărbătoarea (Sf. Ioan Milostivul) era ținută și pentru a se proteja vitele de șerpi și de lupi. În această zi, se putea prezice vremea după pieptul găinii tăiate. Dacă pieptul era gras, urma o iarnă grea, iar pieptul slab al găinii prevestește o iarnă blândă

și o vară rodnică.

În unele zone ale țării, fetele mari care nu și-au găsit încă ursitul, recurg la "bătutul pernelor". Se crede că o astfel de "corecție" îmblânzește soarta, care le va aduce în prag pețitori. Tot acum se spune că nu e bine să arunci resturile de la masa de Lăsata Secului decât spre Răsărit, altfel păsările vor ciuguli toată recolta de boabe. Alte superstiții se referă la treburile casnice ale femeilor. Este ziua în care nu se coase, nu se toarce, nu se țese deoarece se crede că altfel gospodăria poate fi lovită de rele, de boli și distrugeri. De asemenea, 14 noiembrie este momentul când la țară încep șezătorile.

14 Noiembrie: Filipii de Toamnă

Filipii de Toamnă sunt țiinuți de femei. Acestea nu au voie să lucreze, fiindu-le permis doar să facă mâncare. Filipii erau imaginați în societatea tradițională carpatică a fi niște divinități năprasnice, patroni ocrotitori ai sălbăticiunilor, în special ai lupilor. Cu trup uman și cap de lup, simbolizează spiritul anotimpului friguros, lupta dintre iarnă și vară. Simbolistica lor datează din timpurile ancestrale când lupul ca personaj mitologic se confrunta cu puterile altor zeități carpatice. De altfel acum începe perioada împerecherii lupilor, care va dura până la Filipii de Iarnă.

21 Noiembrie: Intrarea în biserică (Ovidenia)

Se sărbătorește acum ziua intrării în biserică a Fecioarei Maria. Se spune că de Ovidenie se deschid cerurile și animalele încep să vorbească. Se aprind lumânări, în special pentru cei care au

murit fără și se face pomană pentru copiii morți. Este bine ca lumânările și focul să ardă toată noaptea. Începând de acum și până la Sângiorz femeile nu mai au voie să spele rufe la râu. Pentru că se crede că în această noapte umblă strigoii, tocurele ușilor și feres-trelor se ung cu usturoi.

25 Noiembrie: Sf. Ecaterina

Sărbătoarea este celebrată în special de femeile care poartă numele sfintei. Sf. Ecaterina ar fi fost sora Sf. Nicolae, despre care se crede că ar fi fost nebună. De aceea, sfânta păzește de boli și ne-bunie.

29 Noiembrie - Ajunul Sf. Andrei

Noaptea Sf. Andrei este una din cele mai importante din calendarul popular, fiind cunoscută ca noaptea strigoilor. Aceștia ies și se bat sau joacă la răscruci și prin preajma caselor părăsitate.

În această noapte are loc o petrecere numită păzitul usturoiului. Fetele și flăcăii din sat se adună într-o casă ale cărei ferestre și uși au fost unse cu usturoi. Într-o covată se pune usturoi (fiecare fată aduce câte trei căpățâni) care va fi păzit de o bătrână, la lumina unei lumânări. Participanții petrec până dimineața, când covata cu usturoi este scoasă în curte și jucată de un flăcău în mijlocul horii. Usturoiul păzit astfel peste noapte se împarte și este păstrat în decursul anului la icoană, fiind folosit pentru protecție împotriva diferitelor boli sau vrăji.

Tot acum se pun într-o strachină nouă cești de apă și se așează sub icoană. Dacă a doua zi apa va scădea, persoana respectivă nu va avea noroc. În această noapte vorbesc animalele, dar oamenii nu trebuie să le asculte, căci vor muri.

În noaptea Sfântului Andrei, fetele își pot afla ursitul. Pentru aceasta trebuie să se uite într-o fântână cu ajutorul unei lumânări de la Paște și vor vedea în apă chipul viitorului soț. Un alt mod de a afla viitorul este visul. În acest sens fetele pun sub pernă 41 de boabe de grâu și dacă în vis cineva le fură grăul, e semn că se vor mărita.

30 Noiembrie: Sf. Andrei

Sf. Andrei este stăpânul lupilor, fiind cel care îi protejează pe oamenii atacați de aceste animale. Sf. Andrei se celebrează și pentru că lupii să nu se apropie de gospodarii sau de oamenii care călătoresc. Sarea descântată și îngropată acum sub ușa de la grajd se dezgroapă de Sângiorz și se dă la vaci pentru a fi protejate de lupi și de alte rele.

Nu se dă nimic cu împrumut în această zi, pentru că nimeni să nu fure roadele câmpului. O altă interdicție vizează femeile, care nu trebuie să se spele și să se pieptene.

Copiii pun acum la înflorit ramuri de măr, păr sau prun pentru a le folosi drept sorcovă, de Sf. Vasile. Fetele și flăcăii pun grâu la încolțit, iar cel al căruia va crește mai frumos va fi cel mai norocos (folkromania.com).

A consemnat Ștefania Crișan

Bisericile de lemn din Maramureș reflectă rolul important pe care religia l-a avut în viața maramureșenilor, fiind dovada vie a obiceiurilor și tradițiilor de acum câteva sute de ani și care se mai păstrează și astăzi. Ca o recunoaștere a unicității și a valorii creațiilor meșterilor maramureșeni, opt din cele aproximativ 100 de biserici vechi de lemn din Maramureș au fost incluse în Patrimoniul Universal UNESCO.

TURISM

Bisericile de lemn din Maramureș, adevărate bijuterii arhitecturale, protejate de UNESCO

Adevărate monumente arhitecturale, bisericile de lemn sunt cel mai bun exemplu al măiestriei prelucrării lemnului și al simțului artistic din Maramureș. Ele reflectă rolul important pe care religia l-a avut în viața maramureșenilor, fiind dovada vie a obiceiurilor și tradițiilor de acum câteva sute de ani și care se mai păstrează și astăzi.

Ca o recunoaștere a unicității și a valorii creațiilor meșterilor maramureșeni, opt din cele aproximativ 100 de biserici vechi de lemn din Maramureș au fost incluse în Patrimoniul Universal UNESCO.

Bărsana

Biserica cu hramul "Intrarea Maicii Domnului în Biserică" a fost construită în 1720 pe locul alteia mai vechi care a fost arsă de tătari. Inițial, biserica a aparținut unei mănăstiri (unica din cele opt biserici patrimoniu UNESCO) și doar la 1806 a fost mutată pe amplasamentul actual. Biserica este construită din lemn de stejar, are acoperiș dublu, turn cu foișor deschis și un coif conic. La strămutarea pe actualul amplasament, bisericii i s-a adăugat un pridvor structurat pe două nivele (soluție arhitecturală rară la bisericile de lemn). Întreaga construcție este încinsă cu un brâu sculptat în formă de funie împletită. Iconografia, realizată de Toader Hodor și Ioan Plojodește, este variată și are influențe baroce. Pictura se păstrează în principal în naos și altar și prezintă scene ample din Geneză, ciclul Patimilor, episoade din viața lui Iisus și a Fecioarei Maria.

Biserica poate fi vizitată zilnic între 9.00 și 17.00 și nu există taxă de vizitare.

Budești

Biserica cu hramul "Sfântul Nicolae" a fost construită la 1643, nu a fost niciodată modificată sau extinsă și este un exemplu de arhitectură tipică din zona Maramureșului istoric. Cu o înălțime de 38 m, biserica are acoperișul în două trepte pe toată suprafața ei și impresionează prin cei paisprezece stâlpi (7 pe fiecare latură) care susțin acoperișul. Turnul clopotniță are un foișor deschis, evazat peste corpul

turnului, iar coiful are 4 turnulețe. Acesta este un element specific bisericilor din zona Lăpuș și era un semn că satul avea Sfat al Bătrânilor/Juzilor. Ușa de la intrare este superb decorată. Pictura parietală, opera zugravilor Alexandru Ponehalscu și Ioan Opreș, este variată și bine conservată. Icoana de pe Masa Sfântă și chivotul sunt deosebite, există un candelabru de lemn foarte elaborat și biserica dispune și de o colecție de icoane pe sticlă valoroase. Tot aici se găsește cămașa de zale a celebrului haiduc Pinteza Viteazul (1670-1703).

Lângă biserică se găsește "Masa pomenilor", formată din mai multe lespezi de piatră care au înscris numele familiilor bogate din sat. Aici se desfășura Sfatul Bătrânilor și se dădeau pomeni familiilor sărace. În prezent, biserica mai este folosită pentru slujbele de Crăciun și Paște precum și pentru nunți sau înmormântări.

Taxa pentru vizitarea bisericii este de 3 Ron/persoană, iar cheia se găsește peste drum, la Primăria Budești, ori sunați la 0724.543761.

Desești

Biserica cu hramul "Cuvioasa Parascheva" a fost construită în 1770 pe locul alteia mai vechi. Acoperișul are două trepte pe toată lungimea construcției cu excepția Altarului. Turnul-clopotniță are foișorul deschis și extins peste structura turnului. Pictura, realizată prin 1780, de către Radu Munteanu cu influențe post-bizantine, este foarte bine păstrată și înfățișează scene clasice din biblie (Judecata de pe Urmă, Vechiul și Noul Testament). Interesantă este o ilustrare a diverselor nații (evreii, turcii și tătarii, nemții, francii) cu elementele vestimentare și culturale specifice la Judecata de Apoi. În pronaos este pictat focul Iadului și sunt exemplificate torturile la care sunt supuși cei care ajung acolo. Iconostasul este dispus pe trei registre, iar Altarul are uși împărătești, frumos decorate cu motivul viței de vie. În cimitir se găsesc cruci celtice, dovada a vechimii cimitirului dar și a influențelor culturale manifestate în zonă.

Taxa de vizitare este de 2 Ron/persoană, iar cheia se găsește la casa parohială, în spatele bisericii.

Ieud

Biserica cu hramul "Nașterea Maicii Domnului" a fost ridicată în secolul XVII, în jurul anului 1620. Unii istorici și etnografi susțin că biserica datează din 1364 însă elementele și stilul arhitectural precum și dimensiunea construcției sau momentul realizării picturii interioare (1782) indică construirea edificiului la o dată mai recentă. Trebuie știut că în podul bisericii s-a descoperit "Codicele de la Ieud", considerat primul document în limba română, însă scris cu litere chirilice. Codicele este datat în anii 1391-1392. Biserica construită din lemn de brad are acoperiș în două trepte (cu excepția acoperișului Altarului). Turnul are foișorul deschis, iar coiful este de mici dimensiuni. Ușa de la intrare are ancadrament masiv și dispune de un zăvor de lemn. Pictura a fost realizată la 1782 de Alexandru Ponehalscu și înfățișează Judecata de Apoi în pronaos, iar în naos Sfânta Treime, Vechiul și Noul Testament. Biserica deține câteva icoane pe lemn, un frumos candelabru de lemn, iar Sfânta Masă este deosebită față de alte biserici.

În prezent, din cauza refacerii picturii, se poate vizita doar pronaosul, iar în naos se pot întrezări printre schele doar câteva scene din pictură. Taxa de vizitare este de 3 Ron/persoană. Pentru cheie, trebuie sunat la numerele de telefon afișate lângă intrarea în biserică.

Plopiș

Biserica cu hramul "Sfinții Arhangheli" a fost ridicată între anii 1798-1805 și a fost sfințită în 1811. În momentul ridicării bisericii, în sat trăiau 49 de familii, iar prețul construcției a fost 49 galbeni, câte unul pentru fiecare familie din sat. Construcție foarte zveltă, înaltă de 47 metri, biserica îmbină stilul maramureșean cu cel nord-transilvănean. Acoperișul este într-o singură treaptă, turnul clopotniță are foișor deschis, iar coiful (hexagonal) are patru turnulețe, semn că satul avea Sfat al Bătrânilor / Juzilor. Biserica este înconjurată de două brauri sculptate pe pereții laterali. Tot pe pereții laterali se pot remarca ferestrele pe două nivele, chiar dacă pereții nu sunt supraînălțați ca la alte biserici. Pridvorul a fost adăugat ulterior construcției. Pictura este conservată bine, însă doar pe tavan și pe partea superioară a pereților, partea inferioară a acestora fi-

ind vopsită cu var alb. Iconostasul, atribuit lui Ștefan Zugravul la 1810, se desfășoară în două registre și prezintă două scene ample. Ușile împărătești sunt frumos sculptate, având motivul viței de vie. Biserica adăpostește un chivot deosebit, o cruce de lemn veche precum și două cărți de rugăciune de valoare. Și în prezent biserica este unica din sat și servește pentru toate serviciile religioase.

Nu există taxă pentru vizitare, dar donațiile sunt binevenite. Pentru cheia bisericii sunați la 0741-203676.

Poienile Izei

Biserica cu hramul "Cuvioasa Parascheva" a fost construită în 1604, fiind sfințită în 1637 și este una din cele mai vechi biserici de lemn din Maramureș. Este o biserică de mici dimensiuni, cu acoperiș, în două trepte pe toată suprafața construcției, iar structura este supraînălțată (modificare realizată în secolul XVIII). Tot în această perioadă sunt clădite pridvorul și balconul din naos. Pictura parietală, realizată la 1794 de zugravul Gheorghe din Dragomirești, se remarcă prin câteva scene ample: Judecata de apoi, grupuri de alte nații cu specificul lor (evrei, turci și tătari, arapi, țigani) sau scene din Geneză. Iconostasul este realizat în trei registre. Altarul este de formă pătrată (ceea ce dovedește originea arhaică a construcției), iar ușile și icoanele împărătești au o valoare artistică deosebită.

În biserică nu există curent electric, iar lumânările nu pot fi folosite, așa că lumina pentru vizualizarea picturilor este destul de slabă. Taxa de vizitare este 4 lei/persoană, iar pentru cheie sunați la 0726-387120.

Rogoz

Biserica cu hramul "Sfinții Arhangheli" a fost ridicată în 1663 pe locul uneia mai vechi, arsă de tătari în 1661. Construită din lemn de ulm, biserica se remarcă prin abundența de ornamente, prin intrarea pe latura sudică, dar și prin acoperișul unitar, foarte extins și asimetric. Coiful foarte evazat are ca element distinct două pliuri și este înzestrat cu patru turnulețe (semn că satul avea Sfat al Bătrânilor/Juzilor). Ușa de la intrare se remarcă prin forma anca-

dramentului în acoladă, dar și prin extensia specială a acoperișului deasupra lespezii de la intrare. Același tip de ancadrament se păstrează și la trecerea dintre pronaos și naos, aceasta fiind dotată cu o ușă, spre deosebire de majoritatea celorlalte biserici de lemn. Pictura, realizată la 1785 de meșterii Radu Munteanu și Nicolae Man, este bine conservată, iar Iconostasul este pictat direct pe perete, în trei registre. Biserica deține un frumos candelabru de lemn precum și câteva icoane valoroase pe lemn și sticlă. În exteriorul bisericii, pe latura nordică se găsește "Masa moșilor", iar acoperișul este mult extins pentru a acoperi această masă. Masa este împărțită în porțiuni pentru fiecare familie bogată din sat, iar numele acestora sunt trecute pe perețele bisericii. Aici bătrânii satului judecau diversele pricini, iar de Paști familiile bogate dădeau pomeni săracilor.

Nu se percepe taxa de intrare dar donațiile sunt binevenite. Pentru cheie, sunați la numerele de telefon afișate lângă ușa de intrare în biserică.

Șurdești

Biserica cu hramul "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" a fost construită în 1766 de meșterul Ion Macarie și este considerată cea mai înaltă biserică de lemn din România - 54 m. Acoperișul are două trepte pe toată întinderea clădirii, iar coiful are patru turnulețe (semn că satul avea Sfat al Bătrânilor/Juzilor). Biserica este construită din lemn de stejar, iar în secolul XIX s-a adăugat un pridvor pe două niveluri. Biserica are podea din piatră spre deosebire de majoritatea bisericilor de lemn. Pictura murală, realizată în 1783, se păstrează destul de bine, iar Iconostasul actual este suprapus peste cel vechi și se desfășoară pe trei registre. Fiecare scenă și fiecare dintre registrele Iconostasului sunt delimitate de celelalte prin rame, lucru destul de rar la bisericile din Maramureș. Se remarcă ușile împărătești frumoase precum și câteva icoane pe lemn valoroase. În cimitir se găsesc câteva cruci vechi din piatră.

Nu există taxă de vizitare însă donațiile sunt binevenite. Pentru cheie, adresați-vă la casa parohială situată lângă poarta bisericii.

Martī searā, sala Filarmonicii s-a dovedit mult prea încăpătoare. Doar 3 (trei!) spectatori au ținut să vină la recitalul din muzica lui Dinu Lipatti. Așa că el s-a transformat într-o discuție amicală între muzicieni și micul lor public, iar Ștefan Doniga și Diana Jipa, spre marea lor onoare, și-au cântat integral programul.

Cât de relevant mai este pentru sătmăreni Dinu Lipatti?

De aproape trei decenii Filarmonica din Satu Mare și-a înscris pe frontispiciu numele unui muzician legendar al României: Dinu Lipatti, un extraordinar pianist și un bun compozitor. Povestea sa de viață și înregistrările lui conturează o figură de o rară profunzime.

Născut în primăvara lui 1917, la București, într-o familie în care tatăl lui, Theodor, era un violonist amator talentat care studiasse cu Pablo de Sarasate, iar mama, Anna Lipatti, era o excelentă pianistă, încă din copilărie a fost preocupat de muzică. Mai ales că naș de botez i-a fost nimeni altul decât George Enescu.

La 16 ani a câștigat locul II la Concursul Internațional de Pian de la Viena, scandalizându-l pe Alfred Cortot, care a părăsit juriul în semn de protest, convins fiind că Lipatti merita premiul întâi, doar că era prea tânăr ca să-l primească. Însă Cortot l-a invitat apoi la Paris, în 1936 își începea cariera de pianist concertist în Germania și Italia, iar la începutul celui de-al Doilea Război Mondial s-a întors la București.

O cunoaște pe Madeleine Cantacuzino, care apoi îi devine soție, și hotărăsc să se stabilească în Elveția, unde tânărul Lipatti s-a angajat profesor de pian la Conservatorul din Geneva. Numai că prin 1943 au început să apară primele semne ale bolii.

Ultimul recital, un martiriu

S-au încercat tratamente de toate felurile, unele ezoterice, altele cu raze, injecții care i-au umflat atât de tare brațul, încât nu mai putea îmbrăca niciun costum. Dar nimic din toate astea nu i-a stat în cale. Lipatti, cu zămbetul pe buze, a continuat să cânte.

După mai multe încercări, medicii i-au pus diagnosticul: o formă de leucemie, maladia Hodgkin. Madeleine, soția lui, a fost informată atunci că Dinu mai avea de trăit doar câteva luni. Și totuși, avea să

A rămas celebru în toată lumea concertul de la Besançon, din luna septembrie 1950, considerat cântecul lui de lebedă

mai trăiască aproape 7 ani. Totul pentru că, în 2 decembrie 1950, să moară în urma unui abces survenit la singurul lui plămân care mai era funcțional.

Marcat de boală, a concertat în toată Europa. Pe scenă apărea alături de mari nume precum Herbert von Karajan, iar acasă suferea săptămânal transfuzii de sânge. Cu un an înainte să moară, în 1949, nu s-a mai putut ocupa de catedră și a trebuit să renunțe.

Ultimul lui concert a rămas celebru în toată lumea: concertul de la Besançon, din luna septembrie 1950, considerat cântecul lui de lebedă. Atunci cântase Bach: "Iisus este bucuria mea". Acest coral a încheiat cariera lui pe scenă.

Era îngrozitor de slăbit fizic la momentul concertului de la Besançon, iar în partea a doua a fost nevoit să se oprească. Trebuia să interpreteze cele 14 valsuri ale lui Chopin, dar s-a oprit după cel de-al 13-lea. Simțind că nu mai poate rezista pe scenă, s-a retras și a reapărut după o pauză foarte lungă, s-a așezat la pian și a cântat "Iisus este bucuria mea". Înregistrarea recitalului s-a păstrat și este disponibilă pe Internet. "L-am ascultat la Besançon, unde am trăit un miracol. Boala îl făcuse angelic și dădea o dimensiune parcă ireală muzicii pe care o interpreta", spunea o colegă pianistă.

Până la acel moment, avusese parte de recunoaștere și admirație din plin. Se

impusese ușor, firesc, prin claritatea sunetelor produse de clape la atingerea sa, fără să facă paradă de o tehnică impecabilă, mizând pe o sensibilitate conducătoare, pe recrearea atmosferei partiturii. Mai târziu, credința artistului că respectul pentru partitură nu duce nicăieri dacă nu e însoțit de dragoste s-a consolidat. O combinație unică de forță și sensibilitate, care l-a făcut pe un critic să-l numească "degete de fier în mănuși de catifea".

Turneu național cu muzica lui Lipatti

Deși a rămas în memoria universală ca unul dintre cei mai mari pianști ai lu-

mii, activitatea sa compoșnică este încă relativ necunoscută publicului larg. Tinerii muzicieni Diana Jipa și Ștefan Doniga și-au asumat scoaterea la lumină a unor lucrări semnate de celebrul pianist român, multe dintre ele aflate la o primă înregistrare în studio.

Început în 29 octombrie, turneul celor doi muzicieni a poposit până în Brăila, Giurgiu, Focșani și Cluj Napoca, iar săptămâna aceasta a ajuns la Satu Mare, unde recitalul a avut loc, desigur, în Filarmonica "Dinu Lipatti". Repertoriul recitalului a inclus Compozițiile micului Dinu, Sonatina pentru vioară și pian, Nocturna pe o temă moldovenească, Nocturna în fa diez minor, Introducere și Allegro, Sonatina pentru mâna stângă, Preludiul la "Mica Suită" și Marșul lui Henri. Se identifică o pornire neoromantică, în câteva creații pentru pian, o mult mai bine conturată orientare românească, o abordare neoclasică și o alta, modernă, europeană, sincronizată cu limbajul unui Stravinski sau Bartók.

O dureroasă lipsă de interes

Martī searā, sala Filarmonicii s-a dovedit mult prea încăpătoare. Doar 3 (trei!) spectatori au ținut să vină la recitalul din muzica lui Dinu Lipatti. Așa că el s-a transformat într-o discuție amicală între muzicieni și micul lor public, iar Ștefan Doniga și Diana Jipa, spre marea lor onoare, și-au cântat integral programul.

Concertul a fost anunțat din timp. De obicei la asemenea evenimente vin și mai mulți membri ai orchestrei. Acum însă impresia a fost jenantă. Și ne face să ne întrebăm cât de relevant este Dinu Lipatti pentru Satu Mare, cu atât mai mult cu cât nu știm să fi cântat vreodată pe aici. Alte filarmonici din țară au ales numele unor personalități muzicale legate de orașul lor. Oare nu s-ar potrivi mai bine pentru Satu Mare Filarmonica "Ștefan Ruha", dacă tot trebuie să poarte un nume?

Vasile A.

"Pădurea spânzuraților" inspiră un nou film

Lungmetrajul "Apostolul Bologna", regizat de Dominic Dembinski, adaptare a romanului "Pădurea spânzuraților" al lui Liviu Rebreanu, va fi lansat la Televiziunea Română, la finalul acestei luni, iar pe marile ecrane va putea fi vizionat în cadrul unor festivaluri de film.

"Apostolul Bologna" este descris ca un poem cinematografic și este realizat de Casa de Producție a TVR. Calvarul personajului principal este imaginat ca o poveste a mântuirii pe care sufletul spânzuratului o parcurge, transmite TVR.

Povestea este spusă de actrii Răzvan Vasilescu, Alexandru Repan, Cristi Iacob, Mihai Stănescu, Adrian Titieni, Ion Haiduc, Marius Bodochi, Bogdan Nechifor, Andreea Vasile, Demeter Andras, Meda Victor, Mihai Bica, Andrada Fuscaș, Mircea Postelnicu, George Constantinescu și Albert Demeter.

"Diverse credințe ale lumii mărturi-

Anna Szeles și Victor Rebengiuc în filmul lui Liviu Ciulei din 1964

sesc faptul că există un timp scurt în care sufletul, desprins de trup, în drumul său către Vămile Judecării celeste, are acces la locurile prin care a călătorit și la sensul fapturilor sale după ce s-a dezlegat de lume", spune Dominic Dembinski. "Tă-

nărul locotenent Apostol Bologna parcurge un drum inițiat în care, privindu-se în fosta viață, pricepe că târziu a putut deprinde rostul adevăratei iertări izbăvitoare, doar prin trăirea calvarului cel ocrotitește, paradoxal, printr-o moarte

martirică - un eveniment tragic ce-i curmă viața, dar îi dăruiește sensul ei".

Structurat ca un vis în vis, în care lucrurile văzute sunt făcute din lucruri nevăzute, filmul are o abordare îndrăzneată și neconvențională nu doar a structurii romanului, ci și prin ineditul construcției montajului - tip puzzle, călătoria sufletului în timp imaginată de regizor nefiind cronologică.

Imaginea filmului este semnată de Daniel Șerbănică, montajul de Dragoș Smărăndescu, scenografie costume: Bristena de Sarmaari, scenografie decor: Raluca Chelaru, Matei Bucur Mihăescu semnează muzica, iar Mihaela Constantinescu ilustrația muzicală. Este o producție a Casei de Producție TVR, după un scenariu semnat de Dominic Dembinski; producător delegat Demeter Andras. Filmul face parte din proiectele Casei de Producție TVR dedicate Centenarului Marii Uniri.

Romanul lui Rebreanu a mai fost ecranizat în 1964. A fost primul film românesc care a obținut o largă recunoaștere internațională. În anul 1966 a câști-

gat categoria „Première Oeuvre” a festivalului de film de la Cannes.

Producția a fost realizată de Studioul Cinematografic "București", care funcționa deja în noul Centru de Producție construit la Buftea. A fost realizat de cunoscutul regizor Liviu Ciulei, acesta alegând în rolul principal, al locotenentului Apostol Bologna, pe tânărul (pe atunci) actor Victor Rebengiuc, rol care l-a consacrat pe acesta în lumea cinematografului. În film mai joacă, de asemenea, însuși regizorul (în rolul lui Klapka) și actrița Ana Széles (în rolul Ilonei). Este o producție alb-negru.

Filmul a fost foarte bine primit atât de critică cât și de publicul românesc. Autoritățile comuniste ale timpului au fost mulțumite că cinematografia noastră a reușit să producă filme în conformitate cu preceptele noii revoluții culturale. Dar, mai presus de toate, filmul scotea în evidență capacitatea lui Ciulei de a gândi și în termeni cinematografici, de a produce valori deosebite care puteau să facă față exigențelor circuitului internațional.

V. A.

Oamenii de știință au ajuns la concluzia că ADN-ul uman este un „internet biologic” cu mult superior celui artificial și, mai mult de atât, au găsit și dovezi științifice pentru un nou tip de medicină în care ADN-ul poate fi influențat și reprogramat cu ajutorul cuvintelor rostite la o anumită frecvență, fără a tăia sau a înlocui o genă.

Lichidul care stochează lumina Soarelui va schimba felul în care se încălzesc locuințele

Până acum, energia solară nu a putut fi folosită la capacitatea maximă

Oricât de la îndemână și regenerabilă ar fi, energia solară nu a putut fi folosită la capacitatea maximă, pentru că nu o putem stoca pe termen lung. Asta până acum, pentru că oamenii de știință suedezi promet să revoluționeze modul în care oamenii folosesc energie regenerabilă.

Aceștia au dezvoltat un fluid numit combustibil solar termic care poate stoca energie de la soare timp de aproape două decenii. „Un combustibil solar termic este ca o baterie reîncărcabilă, dar în loc de energie electrică, se folosește de lumina Soarelui”, a declarat inginerul Jeffrey Grossman pentru NBC News.

Molecule speciale în formă lichidă, la a căror îmbunătățire se lucrează de un an

Fluidul este format din molecule speciale în formă lichidă, la a căror îmbunătățire oamenii de știință de la Universitatea de Tehnologie din Chalmers, Suedia, lucrează de un an. Această moleculă este compusă din carbon, hidrogen și azot, iar atunci când este expusă la lumina Soarelui, legăturile dintre atomii săi sunt rearanjate și se transformă în izomer. Energia de la Soare este astfel captată între legăturile chimice puternice ale izomerului și rămâne acolo chiar și atunci când mole-

Dacă totul merge așa cum este planificat, Moth-Poulsen crede că tehnologia ar putea fi disponibilă pentru uz comercial în 10 ani

cula se răcește până la temperatura camerei. Când energia este necesară, să spunem în timpul nopții sau în timpul iernii, fluidul este pur și simplu tras printr-un catalizator care readuce molecula la forma sa originală, eliberând

energie sub formă de căldură.

„Energia din acest izomer poate fi acum stocată timp de până la 18 ani. Când ajungem să extragem energia și să o folosim, obținem o creștere a căldurii, care este mai mare decât am în-

drăznit să sperăm”, susține Kasper Moth-Poulsen de la Universitatea Chalmers și co-autor al cercetării. Un prototip al sistemului energetic, plasat pe acoperișul unei clădiri universitare, au testat noul fluid și, potrivit cercetă-

torilor, rezultatele au atras atenția numeroșilor investitori.

Aparatul de energie regenerabilă, fără emisii, este alcătuit dintr-un reflector concav cu o țevă în centru, care urmărește Soarele ca un fel de antena satelit. Sistemul funcționează în mod circular. Pompând prin tuburi transparente lichidul încălzit de lumina Soarelui, transformând molecula norbornadienă în izomerul său de captare a căldurii, quadriclan. Fluidul este apoi depozitat la temperatura camerei cu o pierdere minimă de energie.

Lichidul este filtrat printr-un catalizator special

Când energia este necesară, lichidul este filtrat printr-un catalizator special care aduce moleculele la forma lor originală, încălzind lichidul cu 63 grade Celsius. Speranța este că această căldură poate fi utilizată pentru sistemele de încălzire a locuințelor, alimentând încălzitorul de apă al unei clădiri, mașina de spălat vase, uscător de haine și multe altele, înainte de a reveni la acoperiș din nou. Cercetătorii au pus lichidul prin acest ciclu de peste 125 de ori, iar absorbția căldurii și eliberarea acesteia fără deteriorarea semnificativă a moleculei a avut loc de fiecare dată. Dacă totul merge așa cum este planificat, Moth-Poulsen crede că tehnologia ar putea fi disponibilă pentru uz comercial în 10 ani.

O formidabilă descoperire: ADN-ul uman poate fi reprogramat prin rostirea profund conștientă a cuvintelor

“Oamenii de știință au descoperit că ADN-ul uman e un „internet biologic” reprogramabil cu puteri de neimaginat. Cercetătorii ruși au făcut un pas uriaș spre înțelegerea vieții și spre descoperirea originii umane.

Conform collective-evolution.com, oamenii de știință au ajuns la concluzia că ADN-ul uman este un „internet biologic” cu mult superior celui artificial și, mai mult de atât, au găsit și dovezi științifice pentru un nou tip de medicină în care ADN-ul poate fi influențat și reprogramat cu ajutorul cuvintelor rostite la o anumită frecvență, fără a tăia sau a înlocui o genă.

Studiul cercetătorilor ruși explică direct sau indirect foarte multe fenomene aparent inexplicabile precum clarviziunea, intuiția, actele de vindecare spontană sau la distanță, autovindecare, aura neobișnuită din jurul anumitor oameni, precum maeștrii spirituali, sau influența minții asupra fenomenelor meteorologice.

Oamenii de știință ruși au descoperit că ADN-ul uman nu este responsabil doar cu construirea trupului, ci este și un mediu foarte bun pentru stocarea datelor informaționale. Doar un

procent de 10% din ADN-ul nostru este folosit pentru construirea proteinelor, iar această parte a trezit până acum interesul cercetătorilor care se ocupă cu examinarea și clasificarea ei. Restul de 90% este supranumit „junk ADN” și este considerat o parte nefolositoare a ADN-ului, dar tocmai această parte mai puțin interesantă a genomului uman a reprezentat baza celui mai recent studiu al cercetătorilor ruși, ale cărui rezultate au fost revoluționare.

Potrivit oamenilor de știință ruși, ADN-ul nostru servește ca mediu de stocare a datelor și are un rol în comunicare. Lingviștii ruși au descoperit că genomul uman, în special această parte de 90% aparent inutilă a sa, respectă cu strictețe anumite reguli bine definite, exact la fel precum gramatica unei limbi. Astfel, ei au comparat regulile sintaxei, și anume modul în care cuvintele sunt puse împreună pentru a forma propoziții sau fraze, semantica, adică semnificațiile din formele limbajului, precum și regulile de bază ale gramaticii. În urma comparațiilor, lingviștii au descoperit faptul că ADN-ul nostru imită foarte bine gramatica unei limbi, urmează niște reguli foarte stricte și ei susțin că limbajele nu au apărut accidental sau din senin, ci ele sunt, de fapt, o reflexie a comportamentului

ADN-ului uman, oamenii fiind programați să poată vorbi una sau mai multe limbi pentru o comunicare optimă.

Biofizicianul și biologul molecular rus Pjotr Garjajev împreună cu colegii săi au analizat cu atenție și comportamentul vibrațional al codului genetic uman și au descoperit că cromozomii funcționează precum un calculator holografic și utilizează radiația laser. Acest lucru înseamnă că au reușit să moduleze anumite modele de frecvență pe o rază laser și în felul acesta au influențat frecvența întregului ADN și deci, informația genetică în sine.

Cercetătorii au dovedit experimental faptul că simple cuvinte și propoziții din limbajul uman rostite la o anumită frecvență, întotdeauna în țesut viu vor face ca substanța ADN-ului să reacționeze și să se modifice, demonstrând astfel că organismul nostru este programabil prin limbaj, cuvinte și gânduri folosite la frecvența corectă. Mai mult de atât, cercetătorii au observat că în vid ADN-ul creează tipare ciudate care pot duce la apariția găurilor negre magnetizate, anumite poduri între universurile paralele pe care ADN-ul le poate folosi pentru a trece în lumi paralele, unde poate lua forme noi de viață.”

Avem confirmarea, pentru prima dată, că nucleul pământului este într-adevăr solid

Pentru prima dată, geologii au confirmat faptul că miezul interior al planetei noastre este într-adevăr solid, deși nu la fel de ferm cum au sugerat studiile anterioare. Datorită unei noi metode de detectare a undelor seismice, au fost identificate mai multe proprietăți cheie ale stratului cel mai de jos al planetei noastre. Cercetătorii de la Universitatea Națională din Australia au realizat mai multe experimente și au descoperit că pe măsură ce crusta planetei „tresare” în momentul producerii unui cutremur, valuri de energie sunt transmise în interiorul acesteia. Doi oameni de știință au elaborat o modalitate inteligentă de a asculta aceste valuri, foarte slabe, realizate de vibrațiile cutremurilor.

Acum un secol, se credea că planeta noastră este compusă dintr-o crustă exterioară groasă și un centru format din metale topite. Toate acestea s-au schimbat în anii 1930, în urma detectării acestor valuri seismice produse de un cutremur în Noua Zeelandă. Un seismolog danez, pe nume Inge Lehmann, a sugerat că aceste sunete ar fi cel mai probabil un ecou produs de vibrațiile unui cutremur care se izbește de un centru solid. Acest nucleu interior a fost marcat în

modelele geologice ale structurii planetei noastre. Dar chiar dacă unele lucruri sunt deja stabilite de modelele geologice, este bine că acum obținem dovezi ferme că oamenii de știință au fost pe drumul cel bun; în plus, avem și o descoperire surpriză acum.

“Am constatat că miezul interior este într-adevăr solid, dar de asemenea am constatat că este mai moale decât se credea anterior. Se pare, asta dacă rezultatele noastre sunt corecte, și nu avem acum niciun dubiu să ne îndoim de acestea, faptul că miezul interior are câteva proprietăți elastice similare cu aurul și platina. Înțelegerea miezului interior al Pământului are consecințe directe pentru generarea și menținerea câmpului geomagnetic. Fără acest câmp geomagnetic nu ar exista viață pe suprafața Pământului”, susține geologul Hrvoje Tkalčić de la ANU.

Toate aceste informații sunt vitale pentru înțelegerea unor fenomene precum formarea planetară sau funcționarea câmpurilor magnetice. Cu un nou mod de a asculta interiorul planetei noastre, suntem aproape siguri că aflăm mai multe despre ceea ce ne spune „inima” acestuia.

Camila Cabello, marea învingătoare la MTV EMA 2018

Cântăreața Camila Cabello a fost marea câștigătoare a galei premiilor MTV EMA 2018, care a avut loc duminică, 4 noiembrie, la Bilbao, în Spania. Artista americană de origine cubaneză, în vârstă de doar 21 de ani, a primit patru trofee, iar pe lista câștigătorilor s-au mai aflat și Dua Lipa, BTS, Cardi B, Shawn Mendes sau Nicki Minaj. Deși a fost nominalizată la 5 categorii, Ariana Grande a plecat acasă fără niciun trofeu.

Cântăreața Camila Cabello a avut cele mai multe nominalizări, reușind să obțină premiile pentru Best Song, Best Video, Best US Act și Best Artist: „Știu cum e să fii fanul cuiva. Îmi aduc aminte cum la 14 ani mă uitam la show-urile acestea cu premii, așteptând ca artistul meu preferat să urce pe scenă. Știu cât de specială este acea legătură dintre un fan și artistul preferat și

știu cât de specială este legătura pe care o am cu fanii mei”, a declarat Camila Cabello, în discursul de mulțumire susținut după câștigarea primului trofeu din cele patru, Best Video, Best US Act și Best Artist.

Camila Cabello și-a început cariera în 2016, făcând parte din trupa Fifth Harmony.

Și-a lansat albumul de debut anul acesta, pe cont propriu, iar materialul a debutat pe prima poziție în topul american Billboard 200. Pe acest disc se regăsește hitul „Havana”, distins la EMA cu Best Video și Best Song.

Nicki Minaj, una dintre protagonistele serii

Cu două premii câștigate – „Cel mai bun artist hip-hop” și „Cea mai bună apariție” – cântăreața americană Nicki Minaj (35 de ani) a fost una dintre protagonistele serii, în timpul căreia a avut două momente pe scenă, alături de DJ-ul David Guetta și de Jason De-

rulo. De asemenea, cântăreața britanică Dua Lipa (23 de ani) a fost desemnată „Cel mai bun artist pop”. Cântăreața americană Janet Jackson, prezentă de peste trei decenii pe scenă, a primit titlul de „Global Icon”, o recompensă deja atribuită la edițiile precedente formațiilor U2 și Queen, cântăreților Whitney Houston și Eminem.

În discursul de mulțumire, sora lui Michael Jackson a spus că vorbește în numele „femeilor a căror voce a fost redusă la tăcere”.

„Sunt una dintre acele femei (...) una dintre acele femei maltratate, intimidate, care au trăit în frică. Sunt alături de voi. Sunteți surorile mele”, a spus ea.

Premiile MTV EMA 2018 s-au acordat după cum urmează: Cel mai bun artist - Camila Cabello; Cel mai bun videoclip - Camila Cabello – „Havana” ft. Young Thug; Cel mai bun cântec - Camila Cabello – „Havana” ft. Young Thug; Cel mai bun artist pop - Dua Lipa; Cel mai bun artist debutant

- Cardi B; Cea mai bună apariție - Nicki Minaj; Cel mai bun artist hip-hop - Nicki Minaj; Cel mai bun artist live - Shawn Mendes; Cel mai bun artist rock - 5 Seconds of Summer; Cel mai bun artist alternativ - Panic! At The Disco; Cel mai bun artist de muzică electronică - Marshmello; Artistul cu cei mai mulți fani - BTS.

Gala MTV EMA a fost prezentată de Hailee Steinfeld, actrița cunoscută pentru rolurile din „True Grit”, „Pitch Perfect 2” și „Pitch Perfect 3”. Create în 1994, MTV EMA constituie unul dintre cele două evenimente majore organizate de MTV, împreună cu Video Music Awards (VMA), care are loc în fiecare an în Statele Unite din 1984.

Camila Cabello, biografie

Karla Camila Cabello Estrabao s-a născut la 3 martie 1997 în Cuba și este o cântăreață și textieră cubanezo-americană. Aceasta a obținut faimă ca parte a trupei Fifth Harmony, format în tim-

pul celui de-al doilea sezon al emisiunii The X Factor, în anul 2012. Grupul a semnat ulterior un contract cu companiile de înregistrări Syco Music și Epic Records, lansând un extend play și două albume de studio.

Cabello s-a lansat ca artistă solo prin câteva colaborări, notabilă fiind cea cu Machine Gun Kelly pentru single-ul „Bad Things” care a ajuns pe locul patru în clasamentul Billboard Hot 100 din Statele Unite.

În urma părăsirii formației Fifth Harmony în luna decembrie a anului 2016, artista și-a lansat primul single solo, „Crying in the Club”, care a obținut un succes moderat.

Reorientându-și muzica către piese cu influențe latino, albumul de debut omonim Camila (2018) a debutat pe prima poziție a topului Billboard 200, promovat cu ajutorul single-ului „Havana”.

Acesta a ajuns pe locul unu în numeroase clasamente din întreaga lume, inclusiv în Statele Unite și Regatul Unit.